

Guduz açanlar

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Guduz açanlar GUDUZ AÇANLAR

Sosial mediýadaky syýasy köçe reportažlary ýaňkalaşmalara, sene-menelere sebäp bolýar.

Bu çekişmeleriň özeninde el telefony bar:

Häkimiýetiň tarapyny çalýanlaryň argumenti hökmany suratda gelip-gelip ahyrsoňunda şu söze direýär:

«- Çykar, el telefonyň görkez!»

Diýmek isleýän zatlary: «jübiňde gymmatbahaly telefon barka, nädip ýoksullykdan, ýetde-gütdelikden söz açyp bilýärsiňiz». Ýagny, häkimiýetiň bolşuna tankydy bellik edýänlere «Siz ýalançy» diýmek isleýärler.

Hawa, syýasy çekişmelerde el telefony simwol boldy.

«Çykar, görkez» diýip, häkimiýetiň tarapyny çalýanlar köplenç gartaşan adamlar. Özem bularyň bellän ýene bir söz bar: «Siz bilýän dälsiňiz, biziň döwrümüzde uzyn-uzyn nobatlar bardy!»

Bu aýdylýän sözler, çekişmeler täze däl:

Dünýäni, ýurdy özgertmek islän ýaş 68-iň nesline garrylar «ýokary okuw jaýlarynda okap ýörsüňiz, size başga näme gerek» diýýärdiler! Çünkü 68-iň nesliniň köpçülikleýin çykyş edýän ýerleri köplenç ýokary okuw jaýlarydy.

Diňe Türkiýede däl, Ikinji jahan urşundan soñ Yewropada kapitalizm çaltlyk bilen üýtgeme döwrüne girdi. Ykdysady üýtgeşme, täze sosial-medeni durmuşy emele getirdi.

Ilatyň barha artmagy, şäherleşme prosesi, bosgunlar we başgalar täze pikirleriň döremegine sebäp boldy.

Altmyşynjy ýyllara gelinende dünýä boýunça alanda özünden öñki nesillerden tapawutly taraplary bolan täze ýaşlar potansialy orta çykdy.

Ýaşlar syýasylaşdy. Özem bu nesliň maşgalalary düýnki güne garanda gurplylaşan orta synpdy. Otnositel baý maşgalalaryň çagalary öwrülişik geçirip, dowam edip duran düzgüni ýykmak isledi.

“Çykar, el telefonyň görkez» diýen gödek mantya görä hereket etsek, 68-iň nesliniň eden oppozision hereketlerinde çaprazlyk bar! Aslynda hiç hili çaprazlyk ýok. Şeýle:

• SYÝASY KIMLIK

Mysal üçin ýokary okuw jaýly gürrüne ser salalyň:

Ýaşlar ýigrimi ýedi ýyllyk JHP häkimiýetini agdaran Demokratik partiýa (DP) nämünçin garşı cykdy?

Bu sowal şu günüň ýaşlaryna düşünmek nukdaýnazaryndan möhüm.

Respublikanyň gurlan wagtynda Stambuldaky Darülfünun ýeke-täk uniwersitetdi, ýokary bilim berýän we fakultetleriniň sany dokuza ýetýärdi.

JHP ýokary okuwdan has beter başlangyç bilime üns berdi, sebäbi ýurdy okap-ýazyp bilyän ýokdy we ş.m.

DP döwründe dört uniwersitet açyldy: Garadeňiz Tehniki uniwersiteti, Egeý uniwersiteti, Atatürk uniwersiteti, ODTU...

DP barha artmaga başlan ýokary okuwa bolan islegleri kanagatlandyrmak üçin birnäçe şäherde ýokary okuw jaýlaryny we akademiýalary açdy: Ýokary deňiz-söwda mekdebi, Ýokary mugallymçylyk mekdebi, Ykdysady ylymlar boýunça ýokary mekdepleri, Döwlet inženerçilik we arhitektorlyk akademiýalary we ş.m.

Özem: DP döwründe Yslam instituty guruldy, Ymam Hatyp mekdepleriniň sany artdyryldy. Saýlawlarda üstün çykmaga gönükdirilen dinçileşme häkimiýetiň medeni syýasatyna öwrüldi.

Bu sistematika boýun egmedik ýaşlar çaltlyk bilen syýasylaşyp, nämünçin häkimiýete garşı boldy?

DP häkimiýetine garşı (28-29-njy aprel wakalary ýaly) herekete geçen ýaşlaryň baş talaby syýasy erkinlikdi.

Talapkär ýaşlar her dürli basyşa garşı cykýardı.

Edil şu gün ýaly şol wagtyň ýaşlarynyňam aslysýan syýasy ugry öñdebaryjy atatürkçülükdi.

Şu gunki gün düýne nähili köp meñzeýär gerek?

• MTTB KELLESI

«Çykar, el telefonyň görkez» diýýänler el telefonyň ýaşlar üçin belli bir derejede sosial we syýasy taýdan erkinleşme nyşanydygyny bilenoklarmyka? Bilyändirler öýdemok.

Höküm edijilikli «Çykar, görkez» sözünü eşiden ýaşlaryň nämüçin we nämä gaharlanýandygyna-da düşünýäne meñzänoklar. El telefony kimler üçin hernäçe «baýamagyň» serişdesi hökmünde görülse-de, özeninde durmuşyň jümmüşine ýerleşen, arkaýyn dem alynýan erkinlige bolan islegdir...

Köcedäki «ýaşulylar» ýaly (her dürli basyşa garşıy çykan ýaş nesile) düşünmeýän häkimiýet otyr hökümet başynda...

Erkinlik talap eden Gezi tolgunşygyna «üstki akyl komplimasiýasy» diýip baha beren häkimiýet tarapdarlarynyň «çykar telefonyň, görkez» sözünü ýanjas durmagyy geñirgäp ýörmegiň geregem ýok aslynda, olar giňişleýin gurşap alyp biljek syýasy düşünjeden mahrum adamlar.

Milli türk talyplary bileleşiginiň (MTTB) ýaly sagçı toparlarda ýetişen şu günüň häkimiýetini emele getiren konserwatiw syýasatçylaryň ýaşlary aňlamasy kyn...

Ýaşlara «çykar, el telefonyň görkez» diýen düşünje bilen protestçi 68-iň nesliniň ýaşlaryna «guduz açanlar» diýenleriň arasynda hiç hili tapawut ýok. Tutujy syýasatçylaryň rewolýusioner ýaşlara «guduz açanlar» diýmeginden soň 1968-nji ýylyň 22-nji martynda Daniel Kohn-Benditiň ýolbaşçyligynда ýaşlar Parižde «Guduz açanlar» atly topar döretdi! (Bu enrages-gaharjaňlar birinji gezek 1792-nji ýylyň Paris tolgunşygynada orta çykypdy.)

Bu gidişine gitse, ýaşlar Türkiýede «El telefony raýat raýdaşlygyny» gurarlar!

Jemleme ýerine «pent» bereýin:

Ýaşlar razy edilmegi däl-de, ynandyrylmagy göwni isteyär!

Soner YALÇYN.

syalcin@sozcu.com.tr

«SÖZCÜ» gazeti, 03.02.2022 ý. Publisistika